

ДОВКІЛЛЯ і ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

**ДОВКІЛЛЯ
і ЗДОРОВ'Я
ЛЮДИНИ**

УЖГОРОДСКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ФІТОТЕРАПІЇ

СЛОВАЧЬКИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ В НІТРІ
ІНСТИТУТ ЗБЕРЕЖЕННЯ БЮРІЗНОМАНГТЯ В НІТРІ

УПРАВЛІННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
ТА

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОДА

САНАТОРІЙ «КВІТКА ПОЛОНИНИ»

ДОВКІЛЛЯ І ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(17-19 КВІТНЯ 2008)

УЖГОРОД
Видавництво УжНУ «Говерла»
2008

ВСТУПНЕ СЛОВО

Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Довкілля і здоров'я людини», присвячено проблемам оздоровлення та профілактики захворювань в умовах екологічного забруднення та профілактики захворювань в умовах

Висвітлено теоретичні та практичні аспекти корекції негативного впливу довкілля засобами природного походження, вказано на можливості покращення здоров'я людини шляхом природного харчування.

Редакційна колегія

Голова редколегії – проф. О.М. Ганич-директор НДІ фітотерапії УжНУ, доктор медичних наук, професор кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб УжНУ

Члени редколегії:

докт. Я. Бриндза
проф. Т. М. Ганич
проф. М.І. Фатула
головний лікар сан. «Квітка Плоніни» П.Л. Ганинець
н.с. Павлик Є.С.
н.с. Скаканді С.І.

Тож, як бачимо, тема довкілля і здоров'я людини – не нова, проте вона стала дедалі актуальнішою з огляду на проблеми радіоекологічної безпеки, охорони водних об'єктів, зберігання та переробки промислових відходів, моніторингу навколошнього середовища, охорони атмосферного повітря, екологічно чистих енергозберігаючих технологій та екологічно чистих продуктів харчування.

Автори опублікованих робіт несуть повну відповідальність за зміст і плагіативний матеріал

«Людство на Землі повинно жити разом з оточуючою природою за спільними законами Всесвіту»
В. Вернадський

Переважна більшість людей у повсякденному житті послуговується традиційним календарем, у якому зазначено визначні історичні дати, доленосні події, релігійні свята тощо. Проте мало хто знає, що існує календар екологічних подій і дат, у якому фіксуються заходи, присвячені проблемам навколошнього середовища, водних ресурсів, атмосферного повітря, здоров'я людей. І все це з метою привернення уваги громадськості до питань довкілля і місця людини в ньому. Згідно з цим календарем 7 квітня відзначається День охорони здоров'я, а 17 квітня – День довкілля, затверджений Указом Президента 6 серпня 1998 р. А далі 22 квітня – День Землі, 26 квітня – роковини аварії на ЧАЕС, 12 травня – День екологічної освіти, 22 травня – День збереження біорізноманіття. Завершує цикл весняних дат Всесвітній день охорони довкілля (5 червня), заснований 1972 р. на Міжнародній конференції ООН з питань довкілля у Стокгольмі. Вітчизняні конференції відбуваються регулярно, а 1992 р. було розроблено Порядок дійний на ХХІ ст. з питань довкілля та розвитку світового суспільства.

Оскільки даними ВООЗ за 2006 р., згідно з якими 25 % усіх захворювань розвиваються внаслідок негативного впливу зовнішнього середовища, а також керуючись постанововою Кабініту України № 182 від 22.02.06 р. «Про затвердження порядку проведення державного соціально-гігієнічного моніторингу» із залученням до цієї роботи галузевих НДІ, ми і виринили провести у цій визначній дні науково-практичну

Шкільна М.І.	
ЕЛЕМЕНТИ ВЗАСМОЗВ'ЯЗКУ ЕКЗО- ТА ЕНДОЕКОЛОГІЇ З ДЕЯКИМИ ШКІРНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ НА	38
ПРИКЛАДІ ЛЯМБЛІозНОЇ ІНВАЗІЇ.....	
Маргітіч О.М.	
«БЕРЕГІВСЬКІ ПРЕМІКСИ» ТА ЇХ ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ.....	42
Лармер Я.В., Бузан В.М., Орлікова В.В., Чупідак С.Ю., Ручнак В.І., Салай В.М.	
РОЗРОБКА БАД ПРОФІЛАКТИЧНО-ЛІКУВАЛЬНОЇ ДІЇ НА ОСНОВІ БІОЛОГІЧНО АКТИВНИХ РЕЧОВИН ІЗ ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТОЇ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ	
КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ	
Орлікова В.В., Бузан В.М., Чупідак С.Ю., Лармер Я.В., Ільяш С.В.	
МОЖЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ДОВКІЛЛЯ НА ТЕРИТОРІЯХ, ЗАБРУДНЕНІХ РАДІОНУКЛІДАМИ.....	47
Волонин О.І., Силявський О.І., Окініяк І.О.	
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ОЗДОРОВЧОГО ХАРЧУВАННЯ СЕРЕД МЕДИЧНОЇ СПІЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ – СУЧАСНИЙ ЕФЕКТИВНИЙ ПОСТУПУ ЗБЕРЕЖЕННЯ ГЕНОТИЛУ НАШІї.....	49
о. Олег Гірник	
ВПЛИВ ДУХОВНОГО СТАНУ ЛЮДИНИ НА ДОВКІЛЛЯ.....	52
Маркуш Н.В., Ганич О.Т., Січка А.С.	
ФАКТОР КУРЛІННЯ В ЕПОХУ ЗАБРУДНЕННОГО ЗОВНІШньОГО СЕРЕДОВИЩА У ХВОРІХ	
ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ.....	
Чопей І.В., Цімбога О.М., Товт-Коршицька М. І., Ганич Т. М.	
ДІНАМІКА ЗАХВОРЮВАНОСТІ НА ЦИРОЗ ПЕЧІНКИ ПРИ ГЕПАТИТАХ В МІЖГІРСЬКОМУ РАЙОНІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 2000 – 2007 РОКИ, СТАТЕВІ ТА ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ.....	60
Фатула М.І., Ріпко О.А., Свистак В.В., Блєккан М.М.	
В ЗАСМОЗВ'ЯЗОК ЗОВНІШньОГО СЕРЕДОВИЩА І ЗАХВОРЮВАНОСТІ НА АРТЕРІАЛЬНУ ГІПЕРТОНІЮ.....	63
Ганич О.Т., Тімашев В.В.	
АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ПАЛІННЯ СЕРЕД СТУДЕНТІВ..	68
Фатула М.І., Блєккан М.М., Свистак В.В., Ріпко О.А.	
ХРОНІЧНЕ СОЛЬОВЕ ОТОЧЕННЯ ЯК РІЗИК-ФАКТОР СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ЗАХВОРЮВАНОСТІ У ПРАЦІВНИКІВ	
СОЛЕКОПАЛЕНЬ	
Коваль В.Ю., Архій Е.Й.	
МЕДИЧНА ПОМІЛКА ЧИ ФАКТ?.....	75
Сіксай Л.Г., Сірчак С.С., Мирошниченко К.П., Сірчак С.С., Голол О.В., Німец О.М.	
ВМІСТ СЕРЕДНЬОМОЛЕКУЛЯРНИХ ПЕПТИДІВ В СИРОВАТЦІ КРОВІ У ХВОРИХ НА ХРОНІЧНИЙ АЛКОГОЛІЗМ.....	
Чопей І.В., Товт-Коршицька М.І., Зимокосова О.В., Рулакова С.О., Корабельницька М.О.	
СТАТЕВІ ОСОБЛИВОСТІ АКТИВНОСТІ НАТУРАЛЬНИХ КІЛЕРІВ КУРЦІВ ТЮТОНОУ, ЗВЯЗОК З ЧАСТОТОЮ ГОСТИХ РЕСПРАТОРНИХ ІНФЕКЦІЙ.....	82
Шепет'ко М.В., Соловійов А.І.	
ВПЛИВ ФОСФАТИДИЛІХОЛІНОВИХ ЛІПОСОМ НА ЕФЕКТИ БЕТА-АДРЕНОТРОПНИХ ЛІГАНДІВ.....	
Горленко О.М., Томей А.І.	
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МІНЕРАЛЬНОГО ОБМІНУ У ДІТЕЙ З РІЗНИХ БІОГЕОХІМІЧНИХ РАЙОНІВ.....	88
Павлик Є.С.	
ПОРУШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ РІВНОВАГИ І ЙОГО НАСЛІДКИ ДЛЯ ЗДОРОВЯ ЖИТЕЛІВ ЗАКАРПАТТЯ.....	
Глоба О.А., Курік М.В.	
ЕНДОЕКОЛОГІЧНИЙ ПАСПОРТ ЗДОРОВ'Я.....	
Сибіра О.В., Дем'янович Л.І.	
ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА І КОНТРОЛЬ ЛІКАРСЬКОЇ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ.....	
Лозовицька Т.М., Грінчшин Н.М.	
ЯКІСТЬ ІПЛОДІВ СУНІЦІ АНАНАСНОЇ (FRAGARIA ANANASSA DUCH.), ВИРОЩЕНОЇ В УМОВАХ ЗАБРУДНЕННЯ ГРУНТУ СВИНЦЕМ І КАДМІЕМ.....	98
Сибірий А. В., Субота А. В.	
ОДИНКА ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ НПП "СИНЕВІР" ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ.....	102
Мичка-Гірник К.	
СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СЕНСОРНІ ПРОСТОРИ ЛЮДИНИ	105

- Ультразвукове обстеження органів черевної порожнини
печінка дифузно упільнена +2 см, без вузлових змін, нирки -
орган патології. Лімфовузли не візуалізуються.

- Консультація онколога: для уточнення діагнозу необхідно
трансторакальна пункция л/вузлів середостіння.

Хворий направляється в Київський НДІ онкології, де
гістологічно вистаражується діагноз: Саркома переднього
середостіння. Від іх лікування хворий відмовився і лікування
самостійно. Нижче приведено схему лікування даного пацієнта

1. Болиголов настоєний на спирту - починаючи з 1 краплі
наступним збільшенням кожного дня по 1 краплі, доводив до 40
крапель на добу, потім знову зменшував по 1 краплі і доводив

до 1 краплі.
3-13 крапель приймав у 100 мл відстояної води. З 14-26 кр.

- у 150 мл води. З 27-40 - у 200 мл води. Приймав з ранку

напіцесеріє в 6.00.

2. Настоїку чистоголу: 400 г соку чистоголу на 100 мл 76°

спирту. Приймав 3 рази в день по 1 чайній ложці після їди.

3. Алое різане, настояне на горілці. (Більше 0,5 л банки
нарізаного алоє залиши горілкою, настояти 2 тижні у холодному
місці). Приймав 3 рази в день по 1 чайній ложці через 30 хвилин
після прийому настоїки із чистоголу.

4. Чистий керосин - приймав ранком і ввечері 1 чайну ложку,
запиваючи кислим соком. Вжив 1 л керосину, при цьому робив
перерви 3 місяці, потім 0,5 л керосину.

5. Сік свіжої кропиви на спирту (400 г соку на 100 мл
спирту, настояти 2 доби). Приймав по 1 чайній ложці 3 рази в
день. 0,5л вилив за 1 місяць, зробив перерву 1 місяць, дали знову
0,5л. На курс лікування 3 л.

6. Золотий вус (настій) почав приймати через 1 рік 2 міс. від
початку лікування. Приймав 100 мл перед їдою 3 рази в день.
7. Т-активін підприроно по 1 мл №15 з перервами по 1 міс. На
курс отриман 60 ін'єкцій.

8. На ділянку пухлини прикладав компрес із жовтої глини з 1
л сечі власної, кип'ятив до утворення сметаноподібної
консистенції. Застосовував 3 ді до 10 годин.

9. Через кожні 6 міс. проводив очистку печінки з 200 мл
олівкового масла та 200 мл лимонного соку у сприятливі по
календарю дні. На курс - 4 очистки.

Цією проведеного 1,5 річного лікування пухлини
середостіння як клінічно, так і інструментально не виявлено.
Однак, цілющі властивості навіть отруйних рослин, з
чистого вірою в їх дію змогли допомогти пацієнту в даному
випадку. Науці ще буде погрібен, щоб знайти істину в
принципах лікування злокісних захворювань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванцов Н. Целебные ядовитые растения: Целительные
свойства и первая помощь при отравлении: 55 лучших
рецептов. - Москва: РИПОЛ Классик, 2005. - 512 с.
2. Говстуха Э.С. Фітотерапія.-Київ: "Здоров'я", 1993.- 368 с.

SUMMARY MEDICAL ERROR – OR FACT?

Arijij E.J., Koval V.Yu.

In the article the fact of recovery of patient is described with
use of mediastinum due to curative force of some medical
plants.

ВМІСТ СЕРЕДНЬОМОЛЕКУЛЯРНИХ ПЕПТИДІВ В СИРОВАТИЦІ КРОВІ У ХВОРІХ НА ХРОНІЧНИЙ АЛКОГОЛІЗМ

Сіксяй Л.Г., Сірчак С.С., Мирошинченко К.П., Сірчак С.С.,
Голол О.В., Німец О.М.
Ужгородський національний університет, медичний
факультет, м. Ужгород, Україна

Вступ. В багатьох країнах, у тому числі й в Україні, вже
давно проводять просвітницьку роботу з питань шкідливості
надмірного вживання алкоголю, ефективність часто не
видовідає її масштабам. Навіаки, хворих на алкогольм стас все
більше, а відповідно зростає й кількість пацієнтів з недугами,
спричиненими ним. Найчастіше наслідком хронічного
алкоголізму є хронічні захворювання печінки, які часто
призводять до цирозу [1,2].
Маркером ендогенної інтоксикації являються
середньомолекулярні пептиди. У хворих на хронічний

алкоголізм часто виявляється імуноспресія, нейропатія, спостерігається ураження з боку шлунково-кишкового тракту, а в більш пізні стадії хронічний алкоголь з приходить до цирозу печінки [1].

Мета роботи: дослідити рівень середньомолекулярних пептидів в сироватці крові у хворих на хронічний алкоголь на різних стадіях захворювання до і після лікування.

Матеріали та методи дослідження. Досліджено рівень середньомолекулярних пептидів в сироватці крові у 49 донорів та у 46 хворик алкогольм із супутніми захворюваннями органів шлунково-кишкового тракту, віком від 20 до 55 років.

Загальну фракцію середньомолекулярних пептидів визначали скринінг-методом за Н.Г.Габреляну і співав. (1981р.).

Хворим призначали базисне лікування: на фоні лістичного харчування (стіл №5) проводили лезінтоексикаційну терапію, призначали спазмолітики, ліпотропні засоби, комплекс вітамінів, жовчогінні препарати. В якості гепатопротектора хворим призначали тютюразолін: 2,5% розчин по 2 мл внутрішньом'язово 2 рази на добу протягом 10 діб.

Аналіз і обробка отриманих результатів обстеження хворих здійснювались за допомогою комп'ютерної системи Microsoft Excel 7.0, статистичного пакету програм Statistica 6.0. Одержані дані опрацьовані методом варіаційної статистики з урахуванням величини середнього арифметичного, середньої помилки ($M \pm m$), критерію достовірності (t), показника достовірності відмінностей (p) за таблицею Стьклента.

Результати дослідження та їх обговорення. Виявлено різницю рівня середньомолекулярних пептидів у сироватці крові донорів ($0,242 \pm 0,005$ ум.од.) та у хворих на алкоголь залежності від стадії захворювання. Так, у хворих на хронічний алкоголь зміні з цирозом печінки в стадії білої гарячки (11 хворих) вміст середньомолекулярних пептидів у сироватці крові значно перевищував нормальні показники ($0,569 \pm 0,027$ ум.од., $p < 0,001$), що, без сумніву, вказує на виражену інтоксикацію організму, що пов'язано із порушенням метаболічних процесів і викидом у кров значної частини середніх молекул. У стадії середнього алкогольного сп'яніння (17 хворих) концентрація середньомолекулярних пептидів виявилася вищою, ніж у

контрольній групі, але меншою, ніж у хворих на цироз печінки ($0,326 \pm 0,014$ ум.од., $p < 0,001$).

У 18 хворих на хронічний алкоголь зміні з ураженням слизової оболонки верхніх відділів шлунково-кишкового тракту (гастрити, гастродуоденіти, виразка шлунка та дванадцятипалої кишки) рівень концентрації середньомолекулярних пептидів у сироватці крові був значно нижчий ніж у контрольній групі ($0,096 \pm 0,005$ ум.од., $p < 0,001$). Налевно, це обумовлено недостатнім синтезом регуляторних середньомолекулярних пептидів.

Після проведення комплексного лікування із застосуванням тютюразоліну у 27 хворих вміст середньомолекулярних пептидів нормалізувався ($0,228 \pm 0,015$ ум.од., $p > 0,05$), у 13 хворих – концентрація середньомолекулярних пептидів перевищувала норму ($0,275 \pm 0,016$ ум.од., $p < 0,001$), у 6 хворих виявилась нижчою від контрольних показників ($0,137 \pm 0,008$ ум.од.).

Таким чином, встановлений факт накопичення середньомолекулярних пептидів у сироватці крові хворих на хронічний алкоголь зміні з стадії білої гарячки, при алкогольному сп'янінні середнього ступеня та у хворих на цироз печінки алкогольної етології.

Під впливом лікування рівень середньомолекулярних пептидів у даних хворих знизився. У хворих на хронічний алкоголь зміні з при супутньому ураженні слизової оболонки верхніх відділів шлунково-кишкового тракту (гастрити, гастродуоденіти, виразка шлунка та дванадцятипалої кишки) виявленій низький рівень середньомолекулярних пептидів у сироватці крові, що під впливом лікування у ряді випадків наблизився до норми.

Аналіз отриманих даних вказує на доцільність визначення рівня середньомолекулярних пептидів у сироватці крові хворих на хронічний алкоголь зміні з долаткового тесту при оцінці ступеня інтоксикації і ефективності проведеного лікування.

Висновки.

1. У хворих на хронічний алкоголь зміні з ураженням органів шлунково-кишкового тракту спостерігається підвищення рівня середньомолекулярних пептидів, що свідчить про єндотенну інтоксикацію організму.

2. Застосування тіотріазоліну у комплексній терапії хворих на хронічний алкоголізм та з ураженням органів шлунково-кишкового тракту сприяє усуненню синдрому ендогенної інтоксикації.

ЛІТЕРАТУРА

- Григорьев П.Я., Яковенко З.П. Болезни печени при алкоголизме // Рос. мед. журн. – 1999. – №4. – С. 12-17.
- Хухліна О.С., Воєвідка О.С., Шоріков Є.І. Диференціоване застосування тіотріазоліну при хронічному гепатиті та цирозі печінки з метою детоксикації // Сучасна гастроентерологія – 2003. – №11. – С. 56-58.

SUMMARY

TABLE OF CONTENTS MIDDLEMOLECULAR PEPTIDS IN BLOOD SERUM AT PATIENTS WITH CHRONIC ALCOHOLISM

Siksay L.T., Sirchak E.S., Mirosnichenko K.P., Sirchak S.S., Golod O.V., Nimets O.M.

At patients with chronic alcoholism and defeat of organs of gastric-intestinal highway the increase of level comes to light middlingmolecular peptids, that testifies the endogenous intoxication of the organism.

СТАТЕВІ ОСОБЛИВОСТІ АКТИВНОСТІ НАТУРАЛЬНИХ КІЛЕРІВ У КУРЦІВ ТЮТЮНУ, ЗВ'ЯЗОК З ЧАСТОТОЮ ГОСТИРІХ РЕСПІРАТОРНИХ ІНФЕКЦІЙ
Чопей І.В., Товт-Корининська М.І., Зимокосова О.В., Рудакова С.О., Корабельщикова М.О.
Ужгородський національний університет, м. Ужгород

Вступ. Вважається, що куріння тютюну здійснює депресивну дію на ланки імунітету, сприяючи розвитку хронічного інфекційного процесу в органах дихальної системи [2]. Особливий інтерес викликає вплив тютюнового диму на натуральні кілери (НК), субполуляцію лімфоцитів зі спонтанною літичною активністю проти вірус-заряджених клітин, оскільки недостатність НК розглядається як можливий

фактор ризику для розвитку вірусних інфекцій [1]. Відзначено, що дія тютюнового диму (ГД) приводить до зниження кількості та активності НК [3]. В інших дослідженнях не виявлені зміни у функціональній здатності НК під дією ТД, або навіть імуносупресії може призводити гіперскрепія глюкокортикоїдів, яка спостерігається при курінні тютюну. Можливий механізм активуючого впливу – здатність никотину стимулювати штуттарні гормони і/або активувати симпатичну нервову систему, включаючи посилення виділення катехоламінів. [2]. Відомі також статеві відмінності у реагуванні організму людини на ТД. Так, нікотин звичайно метаболізується в організмі чоловіків, ніж в організмі жінок, і здійснює менш виражену активуючу дію на жінок, ніж на чоловіків [3].

Метод. Даного дослідження було вивчення зв'язку між курінням тютюну, частотою гострих респіраторно-вірусних інфекцій (ГРВІ) та активністю НК у практично здорових людей, з урахуванням статевих особливостей реактивності НК у курців тютюну.

Матеріали і методи. Серед практично здорових курців тютюну були виділені особи без частих та затяжних ГРВІ (3 і більше разів протягом року) в анамнезі (чоловіків $n=15$, середній вік $31,3\pm2,6$ року; жінок $n=19$, середній вік $28,8\pm0,8$ року) та курці тютюну з частими ГРВІ (чоловіків $n=10$, середній вік $30,5\pm1,6$ року; жінок $n=6$, середній вік $32,0\pm1,8$ року). Контрольну групу склали практично здорові люди, що не курили тютюн та не мали частих та затяжних ГРВІ (чоловіків $n=12$, середній вік $26,9\pm2,0$ року; жінок $n=18$, середній вік $29,8\pm1,5$ року). Групи чоловіків курців та жінок курців суттєво не відрізнялися за тривалістю куріння: $4,1\pm0,8$ та $3,6\pm1,0$ років відповідно, та за середньою кількістю цигарок, що викорювалися за тиждень: $16,3\pm1,4$ та $12,8\pm1,4$ цигарок відповідно. Активність НК, виділених з периферичної крові, визначали в стандартній цитотоксичній реакції, мішенями в якій були клітини суспензійної культури К-562, мічені $^{3}Н$ -уридіном.

Результати дослідження та їх обговорення. У групі курців тютюну без частих ГРВІ в анамнезі (1 група) НК-активність ($42,8\pm4,0\%$) не відрізняється від рівня у контрольній групі ($51,5\pm2,0\%$), а у курців тютюну, що часто хворіли на ГРВІ (2